

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

एम.ए. (Mass Communication) (सत्र – I) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा:

मार्च/एप्रिल – २०२६

Principles of Mass Communication (230112101)

वार, दिनांक : शुक्रवार, १७-०४-२०२६

कमाल गुण: ६०

वेळ: दुपारी ०३:०० ते ०५:३०

- सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

१२

- १) आर्थिक आणि सामाजिक विकासासाठी, विशेषतः विकसनशील देशांमध्ये प्रसारित करण्यासाठी माध्यमांचा वापर केला जावा या कल्पनेचा पुरस्कार कोणता संप्रेषण सिद्धांत करतो?
  - अ) विकास माध्यम सिद्धांत
  - ब) लोकशाही सहभाग मीडिया सिद्धांत
  - क) सामाजिक जबाबदारी सिद्धांत
  - ड) हुकूमशाही सिद्धांत
- २) एक दोलायमान लोकशाही सुनिश्चित करण्यासाठी आणि सर्व लोकांसाठी समान प्रवेशास प्रोत्साहन देण्यासाठी माध्यमांनी सक्रियपणे नागरिकांच्या सहभागास प्रोत्साहित केले पाहिजे असे सुचविणारा सिद्धांत म्हणून ओळखला जातो.
  - अ) उदारमतवादी सिद्धांत
  - ब) समाजवादी सिद्धांत
  - क) लोकशाही सहभाग मीडिया सिद्धांत
  - ड) सामाजिक जबाबदारी सिद्धांत
- ३) कोणता सिद्धांत सुचित करतो की माध्यमांनी समाजाच्या गरजांनुसार आणि सामाजिक समस्यांचे निराकरण करण्यात मदत करण्यासाठी कार्य केले पाहिजे?
  - अ) हुकूमशाही सिद्धांत
  - ब) सामाजिक जबाबदारी सिद्धांत
  - क) उदारमतवादी सिद्धांत
  - ड) विकास माध्यम सिद्धांत
- ४) मार्शल मॅक्लुहान यांची "माध्यम म्हणजे संदेश" ही संकल्पना खालीलपैकी कोणत्या कल्पनेशी संबंधित आहे?
  - अ) संदेशाची सामग्री माध्यमापेक्षा अधिक महत्त्वाची आहे
  - ब) संदेश ज्या माध्यमाद्वारे वितरित केला जातो तो संदेश स्वतःच आकार घेतो
  - क) माध्यम हे सरकारी नियंत्रणाचे साधन असावे
  - ड) माध्यमांनी मनोरंजन आणि शिक्षण समान रीतीने दिले पाहिजे

- ५) मार्शल मॅक्लुहानच्या मते, खालीलपैकी कोणते "हॉट" माध्यमाचे उदाहरण आहे?
 अ) रेडिओ
 ब) दूरदर्शन
 क) मुद्रित (वृत्तपत्र)
 ड) दूरध्वनी
- ६) मार्शल मॅक्लुहान यांनी माध्यमांचे दोन प्रकारांमध्ये वर्गीकरण केले: 'हॉट' आणि 'कूल' खालीलपैकी कोणते "थंड" माध्यमाचे वैशिष्ट्य आहे?
 अ) यात प्रेक्षकांचा कमी सहभाग आवश्यक आहे.
 ब) हे अधिक संवेदी सहभाग आणि प्रतिबद्धता प्रदान करते.
 क) हे अधिक तपशीलवार आहे आणि स्पष्ट संदेश देते.
 ड) हे निष्क्रीय आहे आणि त्यात प्रेक्षकांचा कमी संवाद असतो.
- ७) खालीलपैकी कोणता सिद्धांत या संकल्पनेवर केंद्रित आहे की माध्यमांनी समाजाचे हित प्रतिबिंबित केले पाहिजे आणि सामाजिक न्याय आणि समानता प्राप्त करण्यासाठी कार्य केले पाहिजे?
 अ) सामाजिक जबाबदारी सिद्धांत
 ब) विकास माध्यम सिद्धांत
 क) लोकशाही सहभाग मीडिया सिद्धांत
 ड) समाजवादी सिद्धांत
- ८) खालीलपैकी कोणते संप्रेषण मॉडेल त्याच्या साधेपणासाठी ओळखले जाते आणि प्रेषकाकडून प्राप्तकर्त्याकडे संदेश प्रसारित करण्यावर लक्ष केंद्रित करते?
 अ) लासवेलचे मॉडेल
 ब) शॅनन आणि विव्हर मॉडेल
 क) ओस्गुडचे मॉडेल
 ड) श्रॅमचे मॉडेल
- ९) संप्रेषणाच्या कोणत्या मॉडेलने "एनकोडिंग" आणि "डीकोडिंग" संकल्पना सादर केली आणि प्रेषक, संदेश, चॅनेल आणि प्राप्तकर्ता यावर लक्ष केंद्रित केले.
 अ) लासवेलचे मॉडेल
 ब) शॅनन आणि विव्हर मॉडेल
 क) ओस्गुडचे मॉडेल
 ड) नृत्याचे हेलिक्स मॉडेल
- १०) Lasswell's Communication Model हे सूत्रानुसार सारांशित केले जाते: "कोण म्हणतो काय कोणत्या चॅनेलमध्ये कोणावर काय परिणाम होतो." हे मॉडेल संवादाच्या कोणत्या पैलूवर जोर देते?
 अ) संप्रेषणाची रचना
 ब) संप्रेषणाची प्रक्रिया आणि परिणाम
 क) संप्रेषणाची प्राप्तकर्त्याची भूमिका
 ड) संप्रेषणातील अभिप्राय
- ११) संप्रेषणाचे कोणते मॉडेल संवादाच्या परस्परसंवादी स्वरूपावर लक्ष केंद्रित करते आणि अभिप्रायाच्या महत्त्वावर जोर देते.
 अ) श्रॅमचे मॉडेल
 ब) शॅनन आणि विव्हर मॉडेल
 क) नृत्याचे हेलिक्स मॉडेल
 ड) ओस्गुडचे मॉडेल

- १२) कोणत्या संप्रेषण मॉडेलने ही कल्पना मांडली की संप्रेषण ही एक गतिमान आणि सतत चालणारी प्रक्रिया आहे, हेलिक्सप्रमाणे, कालांतराने सतत विकसित होत आहे.
- अ) नृत्याचे हेलिक्स मॉडेल   ब) शॅनन आणि विव्हर मॉडेल
क) गर्बनरचे मॉडेल   ड) न्यूकॉम्बचे मॉडेल

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) १२

- अ) अॅरिस्टॉटलचे नीतिशास्त्र स्पष्ट करा.
ब) लासवेल च्या प्रतिमानाची सविस्तर चर्चा करा.
क) संवाद प्रक्रियेचे प्रत्येक टप्पे स्पष्ट करा.
ड) औपचारिक आणि अनौपचारिक संप्रेषणामध्ये फरक करा.
इ) डान्स प्रतिमान स्पष्ट करा.
ई) संवादाचे विविध प्रकार समजावून सांगा.

प्र.३ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे/टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन) १२

- अ) दोन चरण प्रवाह सिद्धांत
ब) मास कम्युनिकेशन
क) आंतर-वैयक्तिक संप्रेषण
ड) समूह संवाद

प्र.४ दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक) १२

- अ) शाब्दिक आणि अशाब्दिक संवादावर चर्चा करा.
किंवा
ब) मास कम्युनिकेशनचे कार्य स्पष्ट करा.

प्र.५ दीर्घोत्तरी प्रश्न. १२

- प्रभावी संवादाचे मूलभूत घटक काय आहेत?

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

M.A. (Mass Communication) (Semester - I) (New) (NEP CBCS)
Examination: March/April - 2026
Principles of Mass Communication (230112101)

Day & Date: Friday, 17-04-2026
 Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Max. Marks: 60

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Select the correct alternative.

12

- 1) Which communication theory advocates the idea that media should be used to promote economic and social development, especially in developing countries?
  - a) Development Media Theory
  - b) Democratic Participation Media Theory
  - c) Social Responsibility Theory
  - d) Authoritarian Theory

- 2) The theory that suggests media should actively encourage participation from citizens to ensure a vibrant democracy and to promote equal access for all people is known as: _____.
  - a) Libertarian Theory
  - b) Socialistic Theory
  - c) Democratic Participation Media Theory
  - d) Social Responsibility Theory

- 3) Which theory suggests that the media must act in accordance with the needs of society and in such a way as to help resolve social problems _____.

a) Authoritarian Theory	b) Social Responsibility Theory
c) Libertarian Theory	d) Development Media Theory

- 4) Marshall McLuhan's concept of "the medium is the message" is associated with which of the following ideas _____.
  - a) The content of the message is more important than the medium
  - b) The medium through which a message is delivered shapes the message itself
  - c) Media should be a tool for government control
  - d) Media should provide entertainment and education equally

- 5) According to Marshall McLuhan, which of the following is an example of a "hot" medium _____.

a) Radio	b) Television
c) Print (Newspapers)	d) Telephone

- 6) Marshall McLuhan classified media into two types: 'hot' and 'cool'. Which of the following is a characteristic of a "cool" medium _____.
- a) It requires less participation from the audience
  - b) It provides more sensory involvement and engagement
  - c) It is more detailed and gives clear messages
  - d) it is passive and involves little audience interaction
- 7) Which of the following theories focuses on the concept that media should reflect the interests of society and work to achieve social justice and equality _____.
- a) Social Responsibility Theory
  - b) Development Media Theory
  - c) Democratic Participation Media Theory
  - d) Socialistic Theory
- 8) Which of the following communication models is known for its simplicity and focuses on the transmission of a message from the sender to the receiver _____.
- a) Lasswell's Model
  - b) Shannon and Weaver Model
  - c) Osgood's Model
  - d) Schramm's Model
- 9) Which model of communication introduced the concept of "encoding" and "decoding" and focuses on the sender, message, channel, and receiver _____.
- a) Lasswell's Model
  - b) Shannon and Weaver Model
  - c) Osgood's Model
  - d) Dance's Helix Model
- 10) Lasswell's Communication Model is often summarized by the formula: "Who says what in which channel to whom with what effect." This model emphasizes which aspect of communication _____.
- a) The structure of communication
  - b) The process and effect of communication
  - c) The role of the receiver in communication
  - d) The feedback in communication
- 11) Which model of communication focuses on the interactive nature of communication and emphasizes the importance of feedback _____.
- a) Schramm's Model
  - b) Shannon and Weaver Model
  - c) Dance's Helix Model
  - d) Osgood's Model
- 12) Which communication model introduced the idea that communication is a dynamic and ongoing process, like a helix, continuously evolving over time _____.
- a) Dance's Helix Model
  - b) Shannon and Weaver Model
  - c) Gerbner's Model
  - d) Newcomb's Model

- Q.2 Write short answers. (Any Four) 12**
- a) Explain the Ethics of Aristotle.
  - b) Discuss in detail the model of Lasswell.
  - c) Explain each stages of communication process.
  - d) Distinguish between formal and informal communication.
  - e) Explain the dance model.
  - f) Explain the various types of communication.
- Q.3 Write short answer/short notes. (Any Two) 12**
- a) Two step flow theory
  - b) Mass Communication
  - c) Intra- Personal Communication
  - d) Group Communication
- Q.4 Board question. (Any One) 12**
- a) Discuss the verbal and non-verbal communication.
- OR**
- b) Explain the function of Mass Communication.
- Q.5 Board question. 12**
- What are basic elements of effective communication.

- ७) वाचकांची पत्रे साधारणतः ——— पानावर छापली जातात.
 अ) पहिल्या ब) संपादकीय
 क) प्रादेशिक ड) शेवटच्या
- ८) पंढरपूर वारीची बातमी ——— मुळे महत्त्वाची ठरते.
 अ) महात्म्य ब) जवळीकता
 क) परिणाम ड) वेगळेपणा
- ९) ——— ही वृत्तसंस्था नाही.
 अ) पी. टी. आय. ब) यु. पी. आय.
 क) यु. एन. आय. ड) यापैकी नाही
- १०) माहिती अधिकाराचा कायदा ——— यावर्षी संमत झाला.
 अ) २००२ वर्षी ब) २००५ वर्षी
 क) २००७ वर्षी ड) २००९ वर्षी
- ११) ——— ला स्ट्रीजर म्हणून ओळखले जाते.
 अ) अर्धवेळ वार्ताहर ब) पूर्णवेळ वार्ताहर
 क) उपसंपादक ड) जिल्हा प्रतिनिधी
- १२) ——— हे पेजीनेशनचे सॉफ्टवेअर नाही.
 अ) इन डिझाइन ब) कार्कएक्सप्रेस
 क) एडियस ड) यापैकी नाही

प्र.२ संक्षिप्त उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

१२

- अ) पुस्तक समीक्षा याबद्दल लिहा.
 ब) शोधपत्रकारिता ही संकल्पना स्पष्ट करा.
 क) पत्रकार परिषदेची प्रक्रिया काय असते?
 ड) मुद्रितशोधन विषयी सविस्तर लिहा.
 इ) मथळ्याचे प्रकार कोणते आहेत?
 ई) 'संपादकीय पानाचे महत्त्व' यावर टीप लिहा.

प्र.३ संक्षिप्त टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन)

१२

- अ) माध्यम समूहाचे प्रकार
 ब) न्यूज डेस्क
 क) संपादकीय पानाचे नियोजन
 ड) वृत्तलेख

- प्र.४ खालीलपैकी प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणताही एक) १२
- अ) मुख्य संपादकाच्या जबाबदाऱ्या कोणत्या आहेत?
- ब) संपादकीय विभागाची रचना आणि कार्ये स्पष्ट करा.
- प्र.५ बातमी म्हणजे काय? बातम्यांच्या विविध स्रोतांची उदाहरणांसह चर्चा करा. १२

Seat No.	
----------	--

Set **P**

M.A. (Mass Communication) (Semester - I) (New) (NEP CBCS)
Examination: March/April – 2026
Theory Reporting & Editing (230112102)

Day & Date: Monday, 20-04-2026
 Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Max. Marks:60

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Select the correct alternative.**12**

- 1) Generally _____ writes editorial in newspaper.
  - a) Editor
  - b) News Editor
  - c) Assistant Editor
  - d) Sub Editor
- 2) _____ is an element of news structure.
  - a) Lead
  - b) background
  - c) Headline
  - d) All of these
- 3) _____ is not a type of an editorial writing.
  - a) Criticizing
  - b) Persuading
  - c) Fearful
  - d) Praising
- 4) News is _____ but comment is free.
  - a) Sacred
  - b) True
  - c) False
  - d) Important
- 5) _____ of the following is NOT a characteristic of a good news report.
  - a) Accuracy
  - b) Brevity
  - c) Sensationalism
  - d) Objectivity
- 6) Assignments for every local reporter are written in assignment diary by _____.
  - a) Editor
  - b) News Editor
  - c) Assistant Editor
  - d) Sub Editor
- 7) Generally letters to editor printed on _____ page.
  - a) First
  - b) Editorial
  - c) Regional
  - d) Last
- 8) News regarding Pandharpur Wari is important due to _____.
  - a) Prominence
  - b) Proximity
  - c) Impact
  - d) Oddity

- 9) _____ is not a news agency.
- a) PTI
  - b) UPI
  - c) UNI
  - d) None of these
- 10) The Right to Information Act was enacted in _____.
- a) Year 2002
  - b) Year 2005
  - c) Year 2007
  - d) Year 2009
- 11) _____ is known as stringer.
- a) Part Time Reporter
  - b) Full Time Reporter
  - c) Sub Editor
  - d) District Representative
- 12) _____ is not a pagination software.
- a) In Design
  - b) QuarkXpress
  - c) Edius
  - d) None of these

Q.2 Write short answers. (Any Four) 12

- a) Write about Book Review
- b) Explain Investigative Reporting
- c) What is process of Press Conference?
- d) Write in detail about Proof Reading
- e) What are the types of Headlines?
- f) Write note on 'Importance of Editorial Page'.

Q.3 Write short notes. (Any Two) 12

- a) Types of Media House
- b) News Desk
- c) Planning of Editorial Page
- d) News Feature

Q.4 Answer the following questions. (Any One) 12

- a) What are the responsibilities of the chief editor?
- b) Explain structure and functions of editorial department.

Q.5 What is NEWS? Discuss various sources of news with example. 12

Seat No.	
----------	--

Set P

एम.ए. (Mass Communication) (सत्र - I) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा:
मार्च/एप्रिल - २०२६
Theory Print Media (230112103)

वार, दिनांक: बुधवार, २२-०४-२०२६
वेळ: दुपारी ०३:०० ते ०५:३०

कमाल गुण: ६०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

१२

- १) "द टाइम्स ऑफ इंडिया" ची सुरुवात ----.
अ) रॉबर्ट नाइट
ब) हॉर्निमन
क) गांधी
ड) नेहरू
- २) "प्रभाकर" ची स्थापना कोणी केली?
अ) एन. सी. केळकर
ब) लोकहितवादी
क) दिनकरराव जावळीकर
ड) भाऊ महाजन
- ३) "ज्ञानप्रकाश" येथून प्रकाशित झाले.
अ) मुंबई
ब) पुणे
क) कोल्हापूर
ड) सातारा
- ४) "सकाळ" वृत्तपत्र कोणत्या मालकीचे आहे?
अ) लोकमान्य टिळक
ब) नानासाहेब परुळेकर
क) एन. सी. केळकर
ड) आचार्य अत्रे
- ५) "दलित प्रेस" कोणत्या चळवळीचा भाग होता?
अ) सत्यशोधक चळवळ
ब) स्वातंत्र्यलढा
क) महिला चळवळ
ड) शेतकरी चळवळ
- ६) डिझाइनमध्ये "प्रमाण" चे तत्त्व म्हणजे ----.
अ) समान जागा
ब) आकाराचा संबंध
क) रंगसंगती
ड) संरेखन
- ७) लेआउटमध्ये दृश्यमान सुसंवाद प्रदान करणारे साधन म्हणजे ----.
अ) फॉन्ट
ब) व्हाइस स्पेस
क) ग्रिड
ड) फोटो

- प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२
- अ) संशोधनात सिम्युलेशनची व्याख्या करा.
- ब) फोकस ग्रुप वापरण्याचा उद्देश काय आहे?
- क) संप्रेषण संशोधनात वापरल्या जाणाऱ्या कोणत्याही तीन सांख्यिकीय साधनांची यादी करा.
- ड) माध्यमांच्या सवयी म्हणजे काय?
- इ) ऑनलाइन पोल आणि त्यांचे महत्त्व स्पष्ट करा.
- ई) निवडणूकपूर्व सर्वेक्षणाची संकल्पना स्पष्ट करा.
- प्र.३ संक्षिप्त टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन) १२
- अ) संशोधनात SPSS चा वापर
- ब) नमुना पद्धतींचे प्रकार
- क) अनुदैर्घ्य अभ्यासाची संकल्पना
- ड) जनसंपर्क आणि त्याचे प्रकार यामधील संशोधन
- प्र.४ दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक) १२
- अ) संवाद संशोधनाच्या विविध पद्धती उदाहरणांसह स्पष्ट करा.
किंवा
- ब) वाचकवर्ग संशोधन आणि मुद्रित माध्यमांमध्ये त्याचे महत्त्व यावर चर्चा करा.
- प्र.५ दीर्घोत्तरी प्रश्न. १२
- संवाद संशोधनात अहवाल लेखन आणि डेटा विश्लेषणात समाविष्ट असलेल्या पायऱ्यांचे वर्णन करा.

Seat No.	
----------	--

Set **P**

M.A. (Mass Communication) (Semester - I) (New) (NEP CBCS)
Examination: March/April - 2026
RM Communication Research (230112105)

Day & Date: Friday, 24-04-2026
 Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Max. Marks: 60

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative from the options. **12**

- 1) Which of the following is an example of non-statistical analysis?
  - a) Regression
  - b) Coding
  - c) t-test
  - d) ANOVA

- 2) A case study is a _____.
  - a) Quantitative method
  - b) Clinical trial
  - c) Detailed qualitative examination
  - d) Statistical survey

- 3) What does SPSS stand for?
  - a) Statistical Package for the Social Sciences
  - b) Software Package for Standard Survey
  - c) Sample Parameter Simulation Study
  - d) None of these

- 4) A simulation in research is _____.
  - a) Real-life application
  - b) Theoretical framework
  - c) Imitation of a real-world process
  - d) A type of interview

- 5) What is the central tendency used for?
  - a) Comparing percentages
  - b) Describing averages
  - c) Calculating margins
  - d) Selecting questions

- 6) What is reliability in research?
  - a) Whether results are correct
  - b) Repetition consistency of results
  - c) Number of questions
  - d) Degree of error

- 7) A univariate analysis deals with _____.
  - a) Two variables
  - b) Multiple variables
  - c) Single variable
  - d) Correlation only

- 8) Content analysis is _____.
 a) A form of statistical modeling
 b) Study of production budget
 c) Analyzing media texts and messages
 d) A type of random sampling
- 9) Exit poll is conducted _____.
 a) A month before elections
 b) At the time of voting
 c) After voting but before results
 d) After results are declared
- 10) People meter is used for _____.
 a) Counting election votes   b) Measuring newspaper circulation
 c) Measuring TV viewership   d) Audience interaction
- 11) Feed-forward in media refers to _____.
 a) Feedback loop   b) Proactive messaging
 c) Rating analysis   d) Historical analysis
- 12) What is a PR audit?
 a) Financial document review   b) Evaluating PR practices
 c) Copywriting exercise   d) Advertisement research

Q.2 Write Short Answers. (Any Four) 12
 a) Define simulation in research.
 b) What is the purpose of using focus groups?
 c) List any three statistical tools used in communication research.
 d) What is meant by media habits?
 e) Explain online polls and their significance.
 f) Describe the concept of pre-election survey.

Q.3 Write Short Notes. (Any Two) 12
 a) Use of SPSS in research
 b) Types of sampling methods
 c) Concept of longitudinal studies
 d) Research in PR and its types

Q.4 Broad Question. (Any One) 12
 a) Explain various methods of communication research with examples.
 OR
 b) Discuss readership research and its importance in print media.

Q.5 Broad Question. 12
 Describe the steps involved in report writing and data analysis in communication research.

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

M.A. (Mass Communication) (सत्र – II) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा:

मार्च/एप्रिल – २०२६

Electronic Media (Radio & TV) (230112201)

वार, दिनांक: गुरुवार, १६-०४-२०२६

कमाल गुण: ६०

वेळ: सकाळी ११:०० ते ०१:३०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

१२

- १) भारतातील पहिले टेलिव्हिजन चॅनेल कोणते होते?
  - अ) झी टीव्ही
  - ब) स्टार प्लस
  - क) दूरदर्शन
  - ड) सोनी
- २) प्रसार भारतीची स्थापना कोणत्या कायद्यांतर्गत झाली?
  - अ) आकाशवाणी कायदा १९५०
  - ब) प्रसारण नियमन कायदा
  - क) प्रसार भारती कायदा १९९०
  - ड) दूरसंचार कायदा
- ३) AIR या शब्दाचा अर्थ असा आहे.
  - अ) ऑडिओ इंडियन रेडिओ
  - ब) ऑल इंडिया रेडिओ
  - क) एशियन इंडियन रेडिओ
  - ड) आसोसिएशन ऑफ इंडियन रेडिओज
- ४) ज्ञानवाणी हे एक आहे ----.
  - अ) वृत्तवाहिनी
  - ब) शैक्षणिक रेडिओ नेटवर्क
  - क) व्यावसायिक एफएम स्टेशन
  - ड) उपग्रह वाहिनी
- ५) खालीलपैकी कोणते एफएम रेडिओचे वैशिष्ट्य आहे?
  - अ) कमी ध्वनी स्पष्टता
  - ब) मोनो आउटपुट
  - क) उच्च निष्ठा
  - ड) लांब पल्ला
- ६) डिजिटल रेडिओ मॉड्युल (DRM) खालील गोष्टींमध्ये वापरला जातो.
  - अ) प्रिंट पत्रकारिता
  - ब) ऑनलाॅग टीव्ही
  - क) डिजिटल रेडिओ प्रसारण
  - ड) मोबाईल फोन
- ७) भारतात पहिल्यांदा टेलिव्हिजन कोणत्या वर्षी सुरू झाले?
  - अ) १९५९
  - ब) १९४७
  - क) १९७५
  - ड) १९८२

प्र.५ दीर्घोत्तरी प्रश्न.

१२

मायक्रोवेव्ह, उपग्रह आणि फायबर ऑप्टिक तंत्रज्ञानाद्वारे ऑडिओ आणि व्हिडिओ सिग्नलच्या प्रसारणाचे वर्णन करा.

Seat No.	
----------	--

Set **P**

**M.A. (Mass Communication) (Semester - II) (New) (NEP CBCS)
Examination: March/April – 2026
Electronic Media (Radio and TV) (230112201)**

Day & Date: Thursday, 16-04-2026
Time: 11:00 AM To 01:30 PM

Max. Marks: 60

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative from the options. **12**

- 1) Which was the first television channel in India?
  - a) Zee Tv
  - b) Stra Plus
  - c) Doordarshan
  - d) Sony
- 2) Prasar Bharti was established under which Act?
  - a) Air Act 1950
  - b) Broadcasting Regulation Act
  - c) Prasar Bharati Act 1990
  - d) Telecom Act
- 3) The acronym AIR stands for _____.
  - a) Audio Indian Radio
  - b) All India Radio
  - c) Asian Indian Radio
  - d) Association of Indian Radios
- 4) Gyanwani is a _____.
  - a) News channel
  - b) Educational radio network
  - c) Commercial FM station
  - d) Satellite channel
- 5) Which of the following is a feature of FM radio?
  - a) Poor sound clarity
  - b) Mono output
  - c) High fidelity
  - d) Long range
- 6) Digital Radio Mondiale (DRM) is used in _____.
  - a) Print journalism
  - b) Analog TV
  - c) Digital radio broadcasting
  - d) Mobile phones
- 7) In which year was television first introduced in India?
  - a) 1959
  - b) 1947
  - c) 1975
  - d) 1982
- 8) The regulatory authority for broadcasting in India is _____.
  - a) TRAI
  - b) Press Council
  - c) Prasar Bharati
  - d) PCI
- 9) Gyan Darshan is associated with _____.
  - a) News programs
  - b) Entertainment
  - c) Education
  - d) Advertisements

Seat No.	
-------------	--

Set	P
-----	---

एम.ए. (Mass Communication) (सत्र – II) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा:
मार्च/एप्रिल – २०२६
Advertising and Branding (230112202)

वार, दिनांक : शनिवार, १८-०४-२०२६
वेळ: सकाळी ११:०० ते ०१:३०

कमाल गुण: ६०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

१२

- १) ब्रँड म्हणजे काय?
  - अ) कंपनीचा लोगो
  - ब) उत्पादन किंवा सेवेचे नाव
  - क) एक अद्वितीय ओळख जी उत्पादने किंवा सेवांमध्ये फरक करते
  - ड) जाहिराती वापरलेली टॅगलाइन
- २) AIDA सूत्र — यांनी लोकप्रिय केले.
  - अ) इ. के. स्ट्रॉग
  - ब) विल्यम स्टॅटन
  - क) पीटर ड्रकर
  - ड) यापैकी नाही
- ३) होर्डिंग्ज, होर्डिंग्ज आणि पोस्टर्सवर दाखवल्या जाणाऱ्या जाहिराती कोणत्या श्रेणीत येतात?
  - अ) प्रसारित जाहिरात
  - ब) बाह्य जाहिरात
  - क) छापील जाहिरात
  - ड) समाज माध्यम जाहिरात
- ४) ग्राहकांना ब्रँड ओळखण्याची क्षमता त्याच्या गुणधर्माद्वारे ओळखली जाते?
  - अ) ब्रँड निष्ठा
  - ब) ब्रँड रिकॉल
  - क) ब्रँड ओळख
  - ड) ब्रँड पोजिशनिंग
- ५) कमी निर्मिती खर्च — मध्ये येतो.
  - अ) वृत्तपत्र जाहिरात
  - ब) टी.व्ही. जाहिरात
  - क) रेडीओ जाहिरात
  - ड) यापैकी नाही
- ६) ग्राहक तक्रार परिषद ही — संस्थेचा भाग आहे.
  - अ) पी. आय. बी.
  - ब) ए. एस. सी. आय.
  - क) ए. ए. ए.
  - ड) यापैकी नाही

- प्र.३ संक्षिप्त टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन) १२
- अ) जाहिरातींमध्ये छायाचित्रांचे महत्त्व
ब) कार्पोरेट प्रतिमा
क) जाहिरातीची वैशिष्ट्ये
ड) ब्रँड इक्विटी
- प्र.४ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणताही एक) १२
- अ) ग्राहकाला प्रभावित करणारे घटक कोणते आहेत?
किंवा
ब) भारतीय जाहिरात परिषदेबद्दल रचना आणि कार्य लिहा.
- प्र.५ उदाहरणांसह जाहिरातीचे प्रकार स्पष्ट करा. १२

Seat No.	
----------	--

Set **P**

M.A. (Mass Communication) (Semester - II) (New) (NEP CBCS)
Examination: March/April - 2026
Advertising and Branding (230112202)

Day & Date: Saturday, 18-04-2026
 Time: 11:00 AM To 01:30 PM

Max. Marks: 60

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative from the options.**12**

- 1) What is a brand?
  - a) A company's logo
  - b) The name of a product or service
  - c) A unique identity that differentiates products or services
  - d) A tagline used in advertising

- 2) The AIDA formula was popularized by _____.
  - a) E. K. Strong
  - b) William Stanton
  - c) Peter Drucker
  - d) None of these

- 3) Advertisements displayed on billboards, hoardings, and posters fall under which category?
  - a) Broadcast Advertising
  - b) Outdoor Advertising
  - c) Print Advertising
  - d) Social Media Advertising

- 4) The ability of customers to recognize a brand by its attributes is known as:
  - a) Brand loyalty
  - b) Brand recall
  - c) Brand recognition
  - d) Brand positioning

- 5) Low production cost is involved in _____.
  - a) Newspaper Ad
  - b) TV Ad
  - c) Radio Ad
  - d) None of these

- 6) Consumer Complaint Council is part of _____ organization.
  - a) PIB
  - b) ASCI
  - c) AAA
  - d) None of these

- 7) _____ involves in branding.
  - a) Logo
  - b) Design
  - c) Name
  - d) None of these

- 8) Which is the most commonly used metric to measure success in digital advertising?
a) Reach
b) Click-Through Rate (CTR)
c) Conversion Rate
d) Impression
- 9) ASCI was established in _____ year.
a) 1985
b) 1986
c) 1988
d) None of these
- 10) What is the primary role of an advertising agency?
a) Manufacturing products for clients
b) Delivering promotional campaigns for clients
c) Handling customer service for clients
d) Organizing client events
- 11) What is the role of the research department in an advertising agency?
a) To produce advertisements
b) To analyze market trends and audience behavior
c) To design creative campaigns
d) To allocate budgets for advertisements
- 12) Nowadays the fastest growing medium of advertising is _____.
a) Social Media
b) Television
c) Magazine
d) None of these

Q.2 Write Short Answers. (Any Four) 12

- a) Give details of Maslow's theory of consumer behavior.
b) What is an advertising?
c) Write short note on 'Copy Writing'.
d) What are the types of audience?
e) Explain in concept of marketing mix advertising.
f) What are the benefits of Advertising Campaign?

Q.3 Write Short Notes. (Any Two) 12

- a) Importance of photographs in advertising
b) Corporate Image
c) Features of Advertising
d) Brand Equity

Q.4 Answer the following questions. (Any One) 12

- a) What are the factors that influence the buyer?
OR
b) Write about structure and function of advertising council of India.

Q.5 Explain types of advertising with examples. 12

Seat No.	
----------	--

Set P

एम.ए. (Mass Communication) (सत्र - II) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा:

मार्च/एप्रिल - २०२६

Public Relations & Corporate Communication (230112203)

वार, दिनांक: मंगळवार, २१-०४-२०२६

कमाल गुण: ६०

वेळ: सकाळी ११:०० ते ०१:३०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

१२

- १) उत्पादन अयशस्वी ठरवणे हा आपत्तीचा ——— प्रकार आहे.
  - अ) नैसर्गिक
  - ब) मानव निर्मित
  - क) आर्थिक
  - ड) यापैकी नाही
- २) कॉर्पोरेट संवादात ——— संवादाचा समावेश होतो.
  - अ) बाह्य
  - ब) अंतर्गत
  - क) अ आणि ब दोन्ही
  - ड) यापैकी कोणतेही नाही
- ३) जो माणूस कंपनी च्या वतीने बोलतो त्याला ——— म्हणतात.
  - अ) सार्वजनिक वक्ता
  - ब) प्रवक्ता
  - क) बचावकर्ता
  - ड) यापैकी कोणतेही नाही
- ४) भारतातील सर्वात पहिला जनसंपर्क अधिकारी ——— यांनी नेमला.
  - अ) टाटा समूह
  - ब) मंत्रालय
  - क) एन जी ओ
  - ड) भारतीय रेल्वे
- ५) पत्रकारपरिषदेत वितरणासाठी तयार केलेले प्रेस रीलिझ, माहिती असलेले फोल्डर ——— म्हणून ओळखले जाते.
  - अ) प्रेससंक्षिप्त
  - ब) पत्रकार प्रकाशन
  - क) मीडिया - किट
  - ड) यापैकी नाही
- ६) कॉर्पोरेट हा शब्द ——— शब्दापासून बनला आहे.
  - अ) लॅटिन
  - ब) ग्रीक
  - क) पर्शियन
  - ड) फ्रेंच
- ७) सेंट्रल पब्लिसिटी बोर्ड ची स्थापना ——— ने केली.
  - अ) भारत सरकार
  - ब) अमेरिका
  - क) चीन
  - ड) यापैकी नाही

Seat No.	
----------	--

Set **P**

M.A. (Mass Communication) (Semester - II) (New) (NEP CBCS)
Examination: March/April – 2026
Public Relations & Corporate Communication (230112203)

Day & Date: Tuesday, 21-04-2026
 Time: 11:00 AM To 01:30 PM

Max. Marks: 60

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative from the options. **12**

- 1) Determining product failure is a _____ type of disaster.
  - a) Natural
  - b) Man-made
  - c) Economic
  - d) None of these
- 2) Corporate communication consists _____ communication.
  - a) External
  - b) Internal
  - c) Both a and b
  - d) None of these
- 3) The person who speaks on behalf of company is known as _____.
  - a) Public Speaker
  - b) Spokesperson
  - c) Defender
  - d) None of these
- 4) Appointed by the first public relations officer in India _____.
  - a) Tata Group
  - b) Ministry
  - c) NGO
  - d) Indian Railways
- 5) Information folder, containing press release prepared for distribution in press conference is known as _____.
  - a) Press Brief
  - b) Press Release
  - c) Media-Kit
  - d) None of these
- 6) The word corporate is derived from the word _____.
  - a) Latin
  - b) Greek
  - c) Persian
  - d) French
- 7) The Central Publicity Board was established by _____.
  - a) Government of India
  - b) America
  - c) China
  - d) None of these
- 8) _____ is the part of corporate communication.
  - a) Propaganda
  - b) Advertisement
  - c) Publicity
  - d) Above All
- 9) _____ is a special tool of Public Relations.
  - a) Documentary
  - b) Press Conference
  - c) Exhibition
  - d) None of these

- 10)** Who is the father of “Public Opinion”
a) Walter Lippmann   b) George creel
c) Edward Berneys   d) None of these
- 11)** _____ is known as the father of PR.
a) Walter Lippmann   b) George Creel
c) Edward Barneys   d) H. S. Adams
- 12)** _____ cannot be part of Public Relations.
a) Advertisement   b) Propaganda
c) Publicity   d) None of these

Q.2 Write Short Answers. (Any Four) 12

- a) State the responsibility of PR.
- b) Explain the process of Public Relations.
- c) Discuss the importance of the corporate social responsibility.
- d) Explain the concept of Brand.
- e) What to do for good community contact?
- f) Intensify public relations activities.

Q.3 Write Short Notes. (Any Two) 12

- a) E- Public Relations
- b) Marketing Communication
- c) Functions of Opinion Leader
- d) Press Briefings

Q.4 Answer the following questions in detail. (Any One) 12

- a) Discuss the functions of corporate communication.

OR

- b) Explain the important tools of Public Relations.

Q.5 Answer the following questions in detail. 12

Explain the important element of corporate communication.

- प्र.४ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १२
- अ) पंचायत राज म्हणजे काय? विकासातील त्याची भूमिकेवर चर्चा करा.
किंवा
- ब) विकासातील शासकीय आणि अशासकीय क्षेत्रांची भूमिका कोणत्या आहेत?
- प्र.५ शाश्वत विकास संकल्पना स्पष्ट करा. १२

- 9) _____ is associated with sustainable development.
a) Thomason Commission   b) Mahbub ul Haq Commission
c) Brundtland Commission   d) None of these
- 10) High per capita income is characteristic of _____ type of country.
a) Developed   b) Developing
c) Underdeveloped   d) None of these
- 11) _____ is the head of the Panchayat Samiti.
a) CEO   b) BDO
c) Gramsevak   d) None of these
- 12) _____ of the following Article is related to Panchayati Raj.
a) Article 73   b) Article 124
c) Article 243   d) None of these

Q.2 Write short answers. (Any Four) 12

- a) Explain the significance of Mass Communication in development.
- b) Define Agriculture Journalism, Give example.
- c) Write about the Community Radio.
- d) Write short note on 'Hurdles In Development'.
- e) Explain the concept of development. Discuss its impact.
- f) Write a note on 'Radio and Development Communication'.

Q.3 Write Short Notes. (Any Two) 12

- a) Characteristics of Developed Countries
- b) Evert Rogers
- c) Health Journalism
- d) Human Development Index

Q.4 Answer the following questions. (Any One) 12

- a) What is Panchayat Raj? Discuss its role in development.
- OR**
- b) What is the role of government and NGO sector in the development?

Q.5 Explain concept of sustainable development. 12

Seat No.	
-------------	--

Set P

एम.ए. (Mass Communication) (सत्र – III) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा:
मार्च/एप्रिल – २०२६

Radio and Television Programme Production (230112302)

वार, दिनांक: सोमवार, २०-०४-२०२६
वेळ: सकाळी ११:०० ते ०१:३०

कमाल गुण: ६०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

१२

- १) रेडिओमध्ये FM म्हणजे ----.
अ) जलद मॉड्युलेशन   ब) वारंवारता मॉड्युलेशन
क) वारंवारता मिक्सिंग   ड) जलद मेमरी
- २) रेडीओ जिंगल्स आहेत ----.
अ) टीव्ही साउंडट्रॅक   ब) संगीत घोषणा
क) बातम्या बुलेटिन   ड) व्हॉक्स पॉप्स
- ३) रेडिओ निर्मितीमध्ये "संग्रहण" करण्याचा उद्देश काय आहे?
अ) जुनी सामग्री काढून टाकणे
ब) कार्यक्रम जतन करणे आणि संग्रहित करणे
क) थेट प्रसारित करणे
ड) ऑडिओ संकुचित करणे
- ४) रेडिओसाठी लेखनाचे एक प्रमुख वैशिष्ट्य म्हणजे ----.
अ) जड दृश्यांचा वापर   ब) फक्त पार्श्वभूमी स्कोअर
क) स्पष्टता आणि साधेपणा   ड) फक्त थेट कामगिरी
- ५) डिजिटल ऑडिओ प्रसारण म्हणजे ----.
अ) ऑनलाइन पॉडकास्ट
ब) इंटरनेट टीव्ही
क) प्रगत रेडीओ प्रसारण तंत्रज्ञान
ड) सीडी उत्पादन
- ६) "रेडिओ घड्याळ" यासाठी वापरले जाते ----.
अ) प्रेक्षकांची गणना   ब) कार्यक्रम वेळापत्रक
क) ध्वनी संपादन   ड) व्हॉइस ट्रॅकिंग

- ७) बातम्यांच्या वापरासाठी स्क्रिप्टिंग ----.
- अ) साहित्यिक स्वरूप   ब) निर्मिती भाषा
क) वैज्ञानिक चिन्हे   ड) गणितीय नोटेशन
- ८) "फोन - इन" रेडिओ कार्यक्रम म्हणजे काय?
- अ) टीव्ही शो दरम्यान केलेला कॉल
ब) श्रोता रेडिओ शोमध्ये कॉल करतो
क) फोन जाहिरात
ड) ऑटोमेटेड मेसेजिंग
- ९) माहितीपट म्हणजे ----.
- अ) काल्पनिक कथा
ब) वास्तविक जीवनातील रेकॉर्ड केलेली कथा
क) चित्रपटाचा ट्रेलर
ड) मनोरंजन व्हिडिओ
- १०) "तीन - बिंदू प्रकाशयोजना" मध्ये हे समाविष्ट आहे ----.
- अ) दोन स्पॉटलाइट्स आणि एक टॉर्च
ब) की, फिल आणि बॅक लाईट
क) फक्त हेडलाइट्स
ड) आरजीबी लाईट्स
- ११) प्रोसोडीशी संबंधित आहे ----.
- अ) कॅमेरा अँगल
ब) रंग टोन
क) व्हॉइस मॉड्युलेशन आणि लय
ड) व्हिडिओ एडिटिंग
- १२) स्टुडिओ क्लिप प्रोग्राममध्ये सहसा हे समाविष्ट असते ----.
- अ) ध्वनी चावणे   ब) फक्त पॅनेल तज्ञ
क) दर्शक संवाद   ड) टेलिफोन स्क्रिप्ट

प्र.२ खालील प्रश्नांची संक्षिप्त उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

१२

- अ) अँकरिंगमध्ये व्हॉइस मॉड्युलेशनचा वापर स्पष्ट करा.
ब) संग्रहित ध्वनी म्हणजे काय?
क) टीव्ही निर्मितीमध्ये "क्यू" म्हणजे काय?
ड) टेलिप्रॉम्प्टरचे कोणतेही दोन उपयोग लिहा.
इ) मल्टी - कॅमेरा सेटअप म्हणजे काय?
ई) सामुदायिक आणि खाजगी टीव्हीमध्ये फरक करा.

- प्र.३ संक्षिप्त टीपा लिहा. (कोणत्याही दोन) १२
- अ) रेडिओ न्यूज बुलेटिनसाठी स्क्रिप्ट
ब) टीव्ही न्यूजमध्ये व्हिज्युअलचा वापर
क) पॉडकास्टिंग आणि त्याचा प्रभाव
ड) स्थिर भाषेत लिहिणे विरुद्ध व्हिडिओवर लिहिणे
- प्र.४ दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक) १२
- अ) बातम्यांचे माध्यम म्हणून रेडिओची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
किंवा
ब) टीव्ही निर्मितीमध्ये वापरल्या जाणाऱ्या विविध प्रकारचे शॉट्स आणि कॅमेरा हालचाली स्पष्ट करा.
- प्र.५ दीर्घोत्तरी प्रश्न. १२
- टेलिव्हिजन बातम्यांचे वृत्तांकन करण्याची रचना आणि प्रक्रिया यावर चर्चा करा.
इंग्रजी, पटकथा लेखन आणि अँकरिंग तंत्रांचा समावेश करा.

Seat No.	
-------------	--

Set **P**

M.A. (Mass Communication) (Semester - III) (New) (NEP CBCS)
Examination: March/April – 2026
Radio and Television Programme Production (230112302)

Day & Date: Monday, 20-04-2026
 Time: 11:00 AM To 01:30 PM

Max. Marks: 60

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative from the options.**12**

- 1) FM in radio stands for _____.
  - a) Fast Modulation
  - b) Frequency Modulation
  - c) Frequency Mixing
  - d) Fast Memory

- 2) Radio Jingles are _____.
  - a) TV soundtracks
  - b) Musical slogans
  - c) News bulletins
  - d) Vox pops

- 3) What is the purpose of "Archiving" in radio production?
  - a) To remove old content
  - b) To save and store programs
  - c) To broadcast live
  - d) To compress audio

- 4) One key characteristic of writing for radio is _____.
  - a) Use of heavy visuals
  - b) Background scores only
  - c) Clarity and simplicity
  - d) Live performance only

- 5) Digital Audio Broadcasting is _____.
  - a) Online podcast
  - b) Internet TV
  - c) Advanced radio broadcast technology
  - d) CD production

- 6) The "radio clock" is used for _____.
  - a) Audience counting
  - b) Program scheduling
  - c) Sound editing
  - d) Voice tracking

- 7) Scripting for news uses _____.
  - a) Literary format
  - b) Production language
  - c) Scientific symbols
  - d) Mathematical notations

- 8) What is a "Phone-in" radio programme?
  - a) Call made during TV show
  - b) Listener calls into radio show
  - c) Phone advertisement
  - d) Automated messaging

Seat No.	
-------------	--

Set	P
-----	---

एम.ए. (Mass Communication) (सत्र - III) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा:

मार्च/एप्रिल – २०२६

Digital Journalism (230112303)

वार, दिनांक: बुधवार, २२-०४-२०२६

कमाल गुण: ६०

वेळ: सकाळी ११:०० ते ०१:३०

- सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

१२

- १) मीडिया कन्वर्जन्स म्हणजे काय?
  - अ) माध्यमांच्या प्रकारांचे विभाजन
  - ब) पारंपरिक आणि नवमाध्यमांचे एकत्रीकरण
  - क) जुन्या माध्यमांचा पर्याय
  - ड) स्वतंत्र माध्यम निर्मिती
- २) डिजिटल जाहिराती यामध्ये काय समाविष्ट असते?
  - अ) हाताने लिहिलेले पोस्टर
  - ब) पॅम्पलेट्स
  - क) बॅनर जाहिराती, सोशल मीडिया जाहिराती आणि एसईओ
  - ड) फक्त बिलबोर्ड्स
- ३) खालीलपैकी डिजिटल संवादाचे उदाहरण कोणते आहे?
  - अ) प्रत्यक्ष मुलाखती
  - ब) रेडिओ प्रसारण
  - क) ईमेल आणि इन्स्टंट मेसेजिंग
  - ड) सार्वजनिक सभा
- ४) डिजिटल पत्रकारिता कधी अद्ययावत केली जाते?
  - अ) आठवड्यातून एकदा
  - ब) रिल टाइममध्ये
  - क) दरमहा
  - ड) छपाईनंतर
- ५) खालीलपैकी कोणते सोशल मीडियाचे वैशिष्ट्य नाही?
  - अ) परस्परसंवाद
  - ब) रिल टाइम अद्ययावत आशय
  - क) एकमार्गी संवाद
  - ड) वापरकर्त्यांनी तयार केलेली सामग्री

- ६) 'सोशल मीडिया साक्षरता' म्हणजे काय?
 अ) फक्त वर्तमानपत्रे वाचणे
 ब) सोशल मीडियाचा सुरक्षित आणि प्रभावी वापर समजून घेणे
 क) सर्व प्रकारच्या माध्यमांपासून दूर राहणे
 ड) सोशल मीडिया खाते हटवणे
- ७) नागरिक पत्रकारितेचे उदाहरण कोणते आहे?
 अ) टीव्हीवर बातम्या पाहणे
 ब) एका वापरकर्त्याने फेसबुकवर स्थानिक निदर्शनांचे थेट व्हिडीओ शेअर करणे
 क) मासिके खरेदी करणे
 ड) रेडिओवर बातमी वाचणाऱ्याचे ऐकणे
- ८) न्यूज पोर्टल सुरु करण्याचा पहिला टप्पा कोणता आहे?
 अ) बातम्या पोस्ट करणे
 ब) डोमेन आणि होस्टिंग घेणे
 क) अँटीव्हायरस इन्स्टॉल करणे
 ड) लोगो तयार करणे
- ९) प्रायव्हसी पॉलिसीचे कार्य काय आहे?
 अ) वापरकर्त्यांचे मनोरंजन करणे
 ब) वापरकर्त्यांच्या माहितीचा वापर कसा होतो हे स्पष्ट करणे
 क) केवळ फोटो दाखवणे
 ड) एसईओ टाळणे
- १०) खालीलपैकी कोणते सोशल नेटवर्किंग साईट नाही?
 अ) फेसबुक
 ब) ट्विटर
 क) गुगल डॉक्स
 ड) इन्स्टाग्राम
- ११) डिजिटल पत्रकारितेतील नवा प्रवाह कोणता आहे?
 अ) हस्तलिखित बातम्या
 ब) QR कोड आधारित वर्तमानपत्र
 क) AI- निर्मित बातम्या
 ड) फॅक्सद्वारे बातम्यांचा प्रसार
- १२) फेसबुक कोणत्या वर्षी सुरु झाले?
 अ) २०००
 ब) २००४
 क) २००६
 ड) २००८

- प्र.२ खालील प्रश्नांची संक्षिप्त उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२
- अ) ब्लॉगचे घटक कोणते आहेत?
- ब) मोबाईल पत्रकारिता म्हणजे काय?
- क) 'वर्ल्ड वाईड वेब' वर टीप लिहा.
- ड) 'व्हॉट्सअप' वर सविस्तर टीप लिहा.
- इ) माहिती समाजाची वैशिष्ट्ये कोणती आहेत?
- ई) ट्रोलिंग म्हणजे काय?
- प्र.३ संक्षिप्त टीपा लिहा. (कोणत्याही दोन) १२
- अ) हॅशटॅग
- ब) माहितीवरती आधारित समाज
- क) इंटरनेटचे फायदे
- ड) नागरी पत्रकारितेचा उपयोग
- प्र.४ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १२
- अ) डिजीटल पत्रकारिता म्हणजे काय? तिची मूलभूत संकल्पना आणि वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा. पारंपरिक पत्रकारितेपेक्षा ती कशी वेगळी आहे, याचे सविस्तर विश्लेषण करा.
- किंवा**
- ब) वेबसाठी लेखन करण्याचे मूलभूत तत्त्वे कोणती आहेत? वेब कंटेंट डिझाइन आणि सादरीकरणातील नव्या प्रवाहांची सविस्तर चर्चा करा.
- प्र.५ सोशल मीडियाचे विविध प्रकार कोणते आहेत, यावर योग्य उदाहरणांसह चर्चा करा. या प्लॅटफॉर्म्सचा उद्देश आणि उपयोग यात कोणते फरक आहेत, हे स्पष्ट करा. १२

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

**M.A. (Mass Communication) (Semester - III) (New) (NEP CBCS)
Examination: March/April – 2026
Digital Journalism (230112303)**

Day & Date: Wednesday, 22-04-2026
Time: 11:00 AM To 01:30 PM

Max. Marks: 60

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative from the options.

12

- 1) What is Media Convergence?
  - a) Separation of media forms
  - b) Fusion of traditional and new media
  - c) Replacement of old media
  - d) Independent media production

- 2) Digital advertising often includes _____.
  - a) Handwritten posters
  - b) Pamphlets
  - c) Banner ads, social media ads, and SEO
  - d) Billboards only

- 3) Which of these is an example of digital communication?
  - a) Face-to-face interviews
  - b) Radio broadcast
  - c) Email and instant messaging
  - d) Public rallies

- 4) Digital journalism is often updated _____.
  - a) Once a week
  - b) In real-time
  - c) Monthly
  - d) After print release

- 5) Which of the following is NOT a characteristic of social media?
  - a) Interactivity
  - b) Real-time updates
  - c) One-way communication
  - d) User-generated content

- 6) What does 'social media literacy' involve?
  - a) Reading only newspapers
  - b) Understanding how to use social media platforms safely and effectively
  - c) Avoiding all media
  - d) Deleting social media accounts

- 7) Which of the following is an example of citizen journalism?
  - a) Watching TV news
  - b) A user posting real-time videos of a local protest on Facebook
  - c) Buying magazines
  - d) Listening to a news anchor on radio

- 8) What is the first step in launching a news portal?
a) Posting news
b) Buying a domain and hosting
c) Installing antivirus
d) Creating a logo
- 9) What is the function of a privacy policy?
a) To entertain users
b) To describe how user data is handled
c) To show photos only
d) To avoid SEO
- 10) Which of the following is NOT considered a social networking site?
a) Facebook
b) Twitter
c) Google Docs
d) Instagram
- 11) Which of the following is a new trend in digital journalism?
a) Handwritten news
b) QR-based newspapers
c) AI-generated news
d) Fax news delivery
- 12) Facebook was launched in which year?
a) 2000
b) 2004
c) 2006
d) 2009

Q.2 Write Short Answers. (Any Four) 12

- a) What are the elements of blog?
b) What is Mobile Journalism?
c) Write a note on 'World Wide Web'.
d) Write a detail note on 'WhatsApp'.
e) What are the characteristics of Information Society?
f) What is Trolling?

Q.3 Write Short Notes. (Any Two) 12

- a) Hashtag
b) Information Society
c) Benefits of Internet
d) Use Citizen Journalism

Q.4 Answer the following questions. (Any One) 12

- a) Define digital journalism. Discuss its key concepts and features. How is it different from traditional journalism?

OR

- b) What are the basic principles of writing for the web? Discuss the latest trends in web content design and presentation.

Q.5 Discuss the different types of social media with appropriate examples. 12
How do these platforms differ in their purpose and usage?

Seat No.	
----------	--

Set P

M.A. (Mass Communication) (सत्र – IV) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा:

मार्च/एप्रिल – २०२६

Media Management (230112401)

वार, दिनांक: गुरुवार, १६-०४-२०२६

कमाल गुण: ६०

वेळ: दुपारी ०३:०० ते ०५:३०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

१२

- १) INS चे पूर्ण रूप आहे ----.
 अ) भारतीय राष्ट्रीय सर्वेक्षण   ब) भारतीय वृत्तपत्र संस्था
 क) आंतरराष्ट्रीय वृत्त सेवा   ड) भारतीय वृत्त सांख्यिकी
- २) माध्यम व्यवस्थापनातील प्रेरणा खालील गोष्टींना कारणीभूत ठरते ----.
 अ) सेन्सॉरशिप   ब) उत्पादकता कमी होणे
 क) कर्मचाऱ्यांची कामगिरी   ड) प्रेक्षकांचा गोंधळ
- ३) खालीलपैकी कोणता व्यावसायिक धोरणाचा भाग आहे?
 अ) खर्च   ब) जाहिरात धोरण
 क) परवाना   ड) प्रेरणा सिद्धांत
- ४) माध्यमांमधील सार्वजनिक मर्यादित कंपन्यांनी पालन केले पाहिजे ----.
 अ) एकमेव अहवाल   ब) संपादकीय स्वातंत्र्य
 क) सेबी मार्गदर्शक तत्त्वे   ड) फक्त DAVP मान्यता
- ५) माध्यम अभिसरण परवानगी देते ----.
 अ) डिजिटल ब्लॉकआउट
 ब) प्लॅटफॉर्मचे पृथक्करण
 क) विविध स्वरूपांमध्ये सामग्री सामायिक करणे
 ड) रद्द संस्कृती
- ६) TRP हे एक माप आहे ----.
 अ) प्रिंट वाचकसंख्या
 ब) ऑनलाइन भेटी
 क) टीव्ही दर्शकसंख्या लोकप्रियता
 ड) रेडिओ वारंवारता

- ७) वेब जाहिरातींचे उत्पन्न प्रामुख्याने याद्वारे निर्माण होते ----.
- अ) प्रिंट सबस्क्रिप्शन
ब) प्रेक्षक देणगी
क) गुगल अँडसेन्स आणि मोहिमा
ड) राष्ट्रीयकृत निधी
- ८) लहान वर्तमानपत्रांसाठी मुख्य आव्हान म्हणजे ----.
- अ) सरकारी नियंत्रण
ब) जाहिरातींची मक्तेदारी
क) डिजिटल तंत्रज्ञानाचा अभाव
ड) वरील सर्व
- ९) खाजगी क्षेत्रातील आयसीटी यात मदत करते ----.
- अ) सामग्री अवरोधित करणे
ब) ऑटोमेशन आणि प्रेक्षक विश्लेषण
क) प्रिंट स्केलिंग
ड) काहीही नाही
- १०) मीडिया सामग्रीचा प्रचार करण्याचे उद्दिष्ट आहे ----.
- अ) अंतर्गत ऑडिट
ब) टीआरपी वाढवणे आणि पोहोचणे
क) कर्मचारी भरती
ड) खटल्याचे संरक्षण
- ११) टीएएम म्हणजे ----.
- अ) टेलिव्हिजन प्रेक्षक मापन
ब) वाहतूक आणि मीडिया
क) टेलिव्हिजन जाहिरात व्यवस्थापन
ड) काहीही नाही
- १२) रेडिओ परवाना देण्यासाठी जबाबदार असलेली सर्वोच्च संस्था ----.
- अ) एफडीआय
ब) एमआयबी
क) पीसीआय
ड) ट्राय

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

अ) माध्यमांमध्ये नियोजन आणि नियंत्रणाचे घटक कोणते आहेत?
ब) माध्यमांच्या संदर्भात "वेब पोर्टल" ची व्याख्या करा.
क) माध्यम कंपनीमध्ये बजेट नियंत्रणाचे महत्त्व काय आहे?
ड) डिजिटल प्लॅटफॉर्ममध्ये प्रेक्षकांच्या सहभागाचे महत्त्व स्पष्ट करा.
इ) माध्यम उपक्रमांशी संबंधित तीन कायदेशीर पैलूंची यादी करा.
ई) माध्यम वेळापत्रक म्हणजे काय?

प्र.३ टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन) १२

अ) माध्यम संस्थांमध्ये धोरण तयार करणे
ब) ऑनलाइन वृत्तपत्र संस्थांची वैशिष्ट्ये
क) टीव्ही निर्मितीचे आर्थिक पैलू
ड) माध्यम प्लॅटफॉर्मचे एकत्रीकरण

- प्र.४ दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक) १२
- अ) डिजिटल युगात माध्यम कर्मचाऱ्यांच्या भूमिकेतील बदलांची चर्चा करा.
किंवा
- ब) भारतीय वृत्तपत्र उद्योगाच्या समस्या आणि संभाव्यतेचे मूल्यांकन करा.
- प्र.५ दीर्घोत्तरी प्रश्न. १२
- भारतीय माध्यमांमधील विविध मालकी पद्धती आणि त्यांचा संपादकीय स्वातंत्र्य आणि व्यवसायिक कामकाजावर होणारा परिणाम यांचे वर्णन करा.

Seat No.	
-------------	--

Set **P**

M.A. (Mass Communication) (Semester - IV) (New) (NEP CBCS)
Examination: March/April – 2026
Media Management (230112401)

Day & Date: Thursday, 16-04-2026
 Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Max. Marks: 60

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative from the options.**12**

- 1) The full form of INS is _____.
  - a) Indian National Survey
  - b) Indian Newspaper Society
  - c) International News Services
  - d) Indian News Statistics
- 2) Motivation in media management leads to _____.
  - a) Censorship
  - b) Decreased productivity
  - c) Employee performance
  - d) Audience confusion
- 3) Which of the following is part of commercial policy?
  - a) Costing
  - b) Advertising strategy
  - c) Licensing
  - d) Motivation theory
- 4) Public limited companies in media must follow _____.
  - a) Sole reporting
  - b) Editorial independence
  - c) SEBI guidelines
  - d) Only DAVP approval
- 5) Media convergence allows _____.
  - a) Digital blackout
  - b) Separation of platforms
  - c) Sharing of content across formats
  - d) Cancel culture
- 6) TRP is a measure of _____.
  - a) Print readership
  - b) Online visits
  - c) TV viewership popularity
  - d) Radio frequency
- 7) Web advertising revenue is mainly generated through _____.
  - a) Print subscription
  - b) Audience donation
  - c) Google AdSense and campaigns
  - d) Nationalized funding
- 8) The main challenge for small newspapers is _____.
  - a) Government control
  - b) Advertising monopoly
  - c) Lack of digital technology
  - d) All of the above

- 9) ICT in private sector helps in _____.
 a) Blocking content
 b) Automation and audience analysis
 c) Print scaling
 d) None
- 10) Promotion of media content is aimed at _____.
 a) Internal audit
 b) TRP increase and reach
 c) Staff hiring
 d) Lawsuit protection
- 11) TAM stands for _____.
 a) Television Audience Measurement
 b) Traffic and Media
 c) Television Advertisement Management
 d) None of these
- 12) Apex body responsible for radio licensing _____.
 a) FDI
 b) MIB
 c) PCI
 d) TRAI

Q.2 Write short answers. (Any Four) 12

- a) What are the elements of planning and control in media?
 b) Define "Web Portal" in the media context.
 c) What is the significance of budget control in a media company?
 d) Explain the importance of audience engagement in digital platforms.
 e) List three legal aspects related to media ventures.
 f) What is media scheduling?

Q.3 Write Short Notes. (Any Two) 12

- a) Policy formulation in media houses
 b) Characteristics of online newspaper organizations
 c) Financial aspects of TV production
 d) Convergence of media platforms

Q.4 Broad Question. (Any One) 12

- a) Discuss the changes in the roles of media personnel in the digital age.

OR

- b) Evaluate the problems and prospects of the Indian newspaper industry.

Q.5 Broad Question. 12

Describe various ownership patterns in Indian media and their impact on editorial independence and business operations.

Seat No.	
----------	--

Set P

M.A. (Mass Communication) (सत्र – IV) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा:

मार्च/एप्रिल – २०२६

Media Law and Ethics (230112402)

वार, दिनांक : शनिवार, १८-०४-२०२६

कमाल गुण: ६०

वेळ: दुपारी ०३:०० ते ०५:३०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

१२

- १) संविधानाचा कोणता भाग मूलभूत कर्तव्यांशी संबंधित आहे?
  - अ) भाग III
  - ब) भाग IV
  - क) भाग IVA
  - ड) भाग VI
- २) संसदीय विशेषाधिकार कोणाशी संबंधित आहेत?
  - अ) प्रसारमाध्यमांच्या स्वातंत्र्याशी
  - ब) विधीमंडळ सदस्यांच्या अधिकारांशी
  - क) मूलभूत कर्तव्यांशी
  - ड) राज्याच्या धोरण निर्देशक तत्वांशी
- ३) मानहानी खालीलपैकी कोणत्या प्रकारात वर्गीकृत केली जाऊ शकते?
  - अ) केवळ दिवाणी गुन्हा
  - ब) केवळ फौजदारी गुन्हा
  - क) दिवाणी आणि फौजदारी दोन्ही गुन्हे
  - ड) यापैकी नाही
- ४) कॉपीराइट कायदा संरक्षण करतो:
  - अ) औद्योगिक डिझाईन्स
  - ब) मूळ, साहित्यिक, कलात्मक आणि संगीत रचना
  - क) पेटंट शोध
  - ड) ट्रेडमार्क लोगो
- ५) वर्किंग जर्नलिस्ट्स ॲक्ट खालीलपैकी कोणाशी संबंधित आहे?
  - अ) पत्रकारांचे वेतन आणि सेवा अटी
  - ब) प्रसारमाध्यमांवरील सेन्सॉरशिप
  - क) केबल नियमन
  - ड) न्यायालयाचा अवमान

- ६) MRTP कायदा खालीलपैकी कोणाशी संबंधित आहे?
 अ) मानहानी
 ब) अश्लीलता
 क) एकाधिकार आणि प्रतिबंधात्मक व्यापार पध्दती
 ड) प्रसारमाध्यमांचे स्वातंत्र्य
- ७) देशद्रोह आणि राज्याविरुद्ध गुन्द्यांशी संबंधित कायदा कोणता?
 अ) कॉपीराइट कायदा
 ब) आय. टी. कायदा
 क) आय. पी. सी. कलम १२४ अ
 ड) वृत्तपत्र परिषद कायदा
- ८) दूरसंचार आणि प्रसारण शुल्क नियमन करणारी संस्था कोणती?
 अ) भारतीय वृत्तपत्र परिषद
 ब) दूरसंचार नियामक प्राधिकरण
 क) केंद्रीय चित्रपट प्रमाणपत्र मंडळ
 ड) वार्ताप्रसारण आणि डिजिटल मानके प्राधिकरण
- ९) वर्गीस समिती कोणाशी संबंधित होती?
 अ) डिजिटल माध्यमे
 ब) माध्यम नियमन
 क) पत्रकारांच्या कामाच्या अटी
 ड) चित्रटप सेन्सॉरशिप
- १०) राज्यघटनेतील कोणते कलम निवडणूक आयोगाची तरतूद करतो?
 अ) कलम ३२०
 ब) कलम ३२४
 क) कलम ३२६
 ड) कलम ३३०
- ११) प्रसारण संहिता कोण जारी करते?
 अ) भारतीय वृत्तपत्र परिषद
 ब) माहिती व प्रसारण मंत्रालय
 क) भारतीय दूरसंचार नियामक प्राधिकरण
 ड) निवडणूक आयोग
- १२) ४२ व्या घटना दुरुस्तीद्वारे प्रास्ताविकेत कोणते शब्द जोडले गेले?
 अ) सार्वभौम आणि समाजवादी
 ब) समाजवादी आणि धर्मनिरपेक्ष
 क) लोकशाही आणि गणराज्य
 ड) न्याय आणि स्वातंत्र्य

- प्र.२ खालील प्रश्नांची संक्षिप्त उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२
- अ) कलम १९ (१) (अ) आणि त्याचे महत्त्व स्पष्ट करा.
 ब) माध्यम नियमनामध्ये निवडणूक आयोगाची भूमिका काय आहे?
 क) न्यायालयाचा अवमान याची व्याख्या करा.
 ड) गोपनीयतेच्या अधिकाराची संकल्पना स्पष्ट करा.
 इ) भारतीय पत्र परिषद ची भूमिका काय आहे?
 ई) केबल टेलिव्हिजन नेटवर्क नियमन कायद्यातील तरतुदी स्पष्ट करा.
- प्र.३ संक्षिप्त टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन) १२
- अ) पुस्तके आणि वृत्तपत्रे नोंदणी अधिनियम
 ब) रिस्त्रयांचे अशिलल प्रतिनिधित्व (प्रतिबंध) अधिनियम
 क) माहितीचा अधिकार अधिनियम
 ड) केंद्रीय चित्रपट प्रमाणन मंडळ
- प्र.४ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणताही एक) १२
- अ) भारतीय नागरिकांचे मूलभूत अधिकार आणि कर्तव्ये यांची चर्चा करा आणि त्यांचा माध्यमांवर होणारा परिणाम स्पष्ट करा.
 किंवा
 ब) प्रसारमाध्यमांवरील विविध प्रकारच्या सेन्सॉरशिपचे परीक्षण करा आणि त्यांचा लोकशाहीवर होणारा परिणाम स्पष्ट करा.
- प्र.५ पहिल्या आणि दुसऱ्या वृत्तपत्र आयोगाच्या शिफारसींची चर्चा करा आणि आजच्या काळातील त्यांचे महत्त्व स्पष्ट करा. १२

Seat No.	
----------	--

Set **P**

**M.A. (Mass Communication) (Semester - IV) (New) (NEP CBCS)
Examination: March/April – 2026
Media Law and Ethics (230112402)**

Day & Date: Saturday, 18-04-2026
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Max. Marks: 60

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative from the options. 12

- 1) Which part of the Constitution deals with Fundamental Duties?
  - a) Part III
  - b) Part IV
  - c) Part IVA
  - d) Part VI

- 2) Parliamentary privileges are related to _____.
  - a) Freedom of press
  - b) Rights of legislature members
  - c) Fundamental duties
  - d) Directive Principles

- 3) Defamation can be classified as _____.
  - a) Civil offence only
  - b) Criminal offence only
  - c) Both civil and criminal offence
  - d) None of these

- 4) The Copyright Act protects _____.
  - a) Industrial designs
  - b) Original literary, artistic, and musical works
  - c) Patent inventions
  - d) Trademark logos

- 5) The Working Journalists Act deals with _____.
  - a) Salaries and service conditions of journalists
  - b) Press censorship
  - c) Cable regulation
  - d) Judicial contempt

- 6) The MRTP Act deals with _____.
  - a) Defamation
  - b) Obscenity
  - c) Monopolies and restrictive trade practices
  - d) Press freedom

Q.4 Answer the following questions. (Any One) 12

a) Discuss the fundamental rights and duties of Indian citizens and their implications for media.

OR

b) Examine the various forms of press censorship and their impact on democracy.

Q.5 Discuss the recommendations of the First and Second Press Commissions and their relevance today. 12

Seat No.	
----------	--

Set P

एम.ए. (Mass Communication) (सत्र - IV) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा:

मार्च/एप्रिल – २०२६
Film Studies (230112403)

वार, दिनांक: मंगळवार, २१-०४-२०२६
वेळ: दुपारी ०३:०० ते ०५:३०

कमाल गुण: ६०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

१२

- १) कॅमेरा स्थिर ठेवून फक्त लेन्स झूम इन किंवा आउट केली जाते, त्याला काय म्हणतात?
  - अ) ट्रॅकिंग शॉट
  - ब) पॅन शॉट
  - क) झूम शॉट
  - ड) डॉली शॉट
- २) खालीलपैकी कोणता घटक चित्रपटाच्या ध्वनी डिझाइनचा भाग नाही?
  - अ) संगीत
  - ब) संवाद
  - क) कॅमेरा अँगल्स
  - ड) ध्वनी परिणाम
- ३) अँगल्स हे संज्ञा ——— मध्ये वापरतात.
  - अ) व्हॉइस रेकॉर्डिंग
  - ब) डबिंग
  - क) चित्रीकरण
  - ड) यापैकी नाही
- ४) कोणत्या प्रकारचे प्रकाशचित्रण (लाइटिंग) तीव्र विरोधाभास आणि खोल सावल्या निर्माण करते, जे प्रामुख्याने फिल्म नॉयरमध्ये वापरले जाते?
  - अ) उच्च-कळी प्रकाशचित्रण
  - ब) निम्न-कळी प्रकाशचित्रण
  - क) नैसर्गिक प्रकाशचित्रण
  - ड) फिल लाइटिंग
- ५) चित्रपट निर्मितीमध्ये ——— हे कॅप्टन ऑफ द शिप म्हणून ओळखले जातात.
  - अ) सहायक दिग्दर्शक
  - ब) दिग्दर्शक
  - क) संहिता लेखक
  - ड) यापैकी नाही
- ६) डिजिटल चित्रपटनिर्मितीचा एक प्रमुख फायदा म्हणजे ———.
  - अ) मर्यादित उपलब्धता
  - ब) उच्च खर्च
  - क) संपादन आणि प्रतिकृती तयार करण्यास सुलभता
  - ड) फिल्म लॅक्सवर अवलंबित्व

- ७) चलचित्राचे — हे मूलभूत एकक आहे.
 अ) फ्रेम
 ब) शॉट
 क) अँगल
 ड) यापैकी नाही
- ८) प्रचार चित्रपटांचे मुख्य उद्दिष्ट कोणते असते?
 अ) प्रेक्षकांचे मनोरंजन करणे
 ब) व्यावसायिक उत्पादनांचे प्रमोशन करणे
 क) राजकीय मतांवर प्रभाव टाकणे
 ड) स्पेशल इफेक्टस दाखवणे
- ९) चित्रपटातील सेन्सॉरशिपचा उद्देश प्रामुख्याने काय असते?
 अ) सर्जनशीलतेला प्रोत्साहन देणे
 ब) कथा सांगण्याची लांबी नियंत्रित करणे
 क) अयोग्य मानल्या जाणाऱ्या गोष्टींवर निर्बंध घालणे
 ड) चित्रपटाचा बजेट वाढवणे
- १०) — हा चित्रपट समीक्षेचा भाग नाही.
 अ) कलाकारांची नावे
 ब) निर्मिती संस्था
 क) कथानक
 ड) यापैकी नाही
- ११) संहिता लेखन हे चित्रपट निर्मितीच्या — टप्प्यात येते.
 अ) पहिल्या
 ब) दुसऱ्या
 क) तिसऱ्या
 ड) यापैकी नाही
- १२) संहितेमध्ये व्हीएफएक्स म्हणजे — होय.
 अ) एक्सक्लीम क्लोज शॉट
 ब) स्टँडर्ड शॉट
 क) स्पेशियल इफेक्ट
 ड) यापैकी नाही

प्र.२ खालील प्रश्नांची संक्षिप्त उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

१२

- अ) 'तंत्रज्ञानाचा विकास आणि भारतीय चित्रपट' या विषयावर सविस्तर लिहा.
 ब) ध्वनीचे चित्रपटातील महत्त्व लिहा.
 क) चित्रपट समीक्षा म्हणजे काय?
 ड) चित्रपटांच्या संकलनाबद्दल सविस्तर लिहा.
 इ) चित्रपट निर्मितीत कोणते प्रकारचे लाईट्स वापरले जातात?
 ई) चित्रपट ही संकल्पना स्पष्ट करा.

प्र.३ संक्षिप्त टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन)

१२

- अ) युवकांवरील चित्रपटांचा प्रभाव
 ब) भारतीय चित्रपटांचा सुवर्ण काळ
 क) दादा कोंडके यांचे चित्रपट
 ड) चित्रपट आणि सेन्सॉरशिप

- प्र.४ खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १२
- अ) विविध प्रकारच्या कॅमेरा शॉट्सविषयी सविस्तर लिहा.
किंवा
- ब) चित्रपटांचे विविध प्रकार (शैली) यावर चर्चा करा.
- प्र.५ चित्रपट निर्मिती प्रक्रियेतील विविध टप्प्यांचे वर्णन करा. १२

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

**M.A. (Mass Communication) (Semester - IV) (New) (NEP CBCS)
Examination: March/April – 2026
Film Studies (230112403)**

Day & Date: Tuesday, 21-04-2026
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Max. Marks: 60

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative from the options. **12**

- 1) Which term refers to a shot where the camera remains still but the lens zooms in or out?
  - a) Tracking shot
  - b) Pan shot
  - c) Zoom shot
  - d) Dolly shot
- 2) Which of the following is not a component of a film's sound design?
  - a) Music
  - b) Dialogue
  - c) Camera angles
  - d) Sound effects
- 3) Angels term used in _____.
  - a) Voice Recording
  - b) Dubbing
  - c) Shooting
  - d) None of these
- 4) What type of lighting creates strong contrasts and deep shadows, often used in film noir?
  - a) High key lighting
  - b) Low key lighting
  - c) Natural lighting
  - d) Fill lighting
- 5) _____ is known as the captain of the ship in the film production.
  - a) Assistant Director
  - b) Director
  - c) Script writer
  - d) None of these
- 6) One major advantage of digital filmmaking is _____.
  - a) Limited accessibility
  - b) High cost
  - c) Ease of editing and duplication
  - d) Dependence on film labs
- 7) _____ is the basic unit of video.
  - a) Frame
  - b) Shot
  - c) Angle
  - d) None of these
- 8) Which of the following is a primary function of propaganda films?
  - a) Entertain audiences
  - b) Promote commercial products
  - c) Influence political opinions
  - d) Showcase special effects

- 9) Censorship in cinema often aims to _____.
a) Promote creativity
b) Regulate narrative length
c) Restrict content deemed inappropriate
d) Increase film budget
- 10) _____ is not part of the film review.
a) Names of Actors
b) Production House
c) Plot
d) None of these
- 11) Writing Script is the part of _____ phase of movie making.
a) First
b) Second
c) Third
d) None of these
- 12) In a script, VFX stands for _____.
a) Extreme close shot
b) Standard shot
c) Special effects
d) None of these

Q.2 Write short answers. (Any Four) 12

- a) Write in detail on the topic 'Technological development and Indian Cinema'.
b) Write down importance Sound in cinema.
c) What is Film Review?
d) Write in detail about the editing of films.
e) What are the types of lights used in filmmaking?
f) Explain the concept of cinema.

Q.3 Write Short Notes. (Any Two) 12

- a) Impact of Cinema on Youth
b) Golden Era in Indian Film Industry
c) Dada Kondake's cinema
d) Cinema and Censorship

Q.4 Answer the following question in detail. (Any One) 12

- a) Write in detail about the different types of camera shots.
OR
b) Discuss the various types (genres) of films.

Q.5 Describe the various stages involved in the film-making process. 12